

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

จากการที่ประเทศไทยมีทรัพยากรธรรมชาติที่เอื้ออำนวยต่อการเพาะปลูกทำให้ประเทศไทยนั้นเป็นประเทศเกษตรกรรม ประกอบกับความพยายามที่จะพัฒนาประเทศให้มีความก้าวหน้าการค้าระหว่างประเทศจึงเป็นทางเลือกหนึ่งและนับว่ามีบทบาทที่สำคัญในการพัฒนาประเทศมากขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยพิจารณาจากข้อมูลสถิติการค้าระหว่างประเทศของไทยจะเห็นว่ามูลค่าการส่งออกมีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้นจากปี 2536 ร้อยละ 14.1 เป็น 17.9 ในปี 2547 (ตารางที่ 1.1) แสดงให้เห็นว่าภาคการส่งออกของประเทศไทยนั้นเป็นไปในทิศทางที่ดีโดยสามารถแบ่งสินค้าส่งออกได้เป็น 5 ประเภทสินค้า (ตารางที่ 1.2) ซึ่งในส่วนของสินค้าภาคอุตสาหกรรมเกษตรนั้นมีมูลค่าการส่งออกเพิ่มขึ้น และเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาประเทศเนื่องจากสินค้าอุตสาหกรรมเกษตรนั้นจะช่วยทำให้สินค้าเกษตรมีมูลค่าเพิ่ม (Value Added) ที่สูงขึ้นเมื่อพิจารณามูลค่าสินค้าส่งออกสำคัญ 10 รายการแรกของประเทศไทย (ภาพที่ 1.1) อาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปก็เป็น 1 ใน 10 ของสินค้าส่งออกสำคัญของประเทศไทยในปี 2543 - 2547 ซึ่งในภาคอุตสาหกรรมเกษตรกลุ่มอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคืออาหารทะเลกระป๋องและอาหารทะเลแปรรูป และในส่วนของอาหารทะเลแปรรูปแบ่งย่อยสินค้าออกเป็น 7 ประเภทโดยที่มูลค่าการส่งออกสินค้าประเภทกุ้งแปรรูปมีสัดส่วนมากที่สุดเป็นอันดับ 1 ของสินค้ากลุ่มอาหารทะเลแปรรูป (ภาพที่ 1.2)

โดยประเทศผู้นำเข้ากุ้งแปรรูปจากประเทศไทยที่สำคัญ (ตารางที่ 3) ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่น โดยประเทศสหรัฐอเมริกามีแนวโน้มนำเข้ากุ้งแปรรูปจากประเทศไทยเพิ่มขึ้น ในขณะที่ประเทศญี่ปุ่นมีแนวโน้มนำเข้ากุ้งแปรรูปจากประเทศไทยลดลง โดยในปี 2546 สหรัฐอเมริกานำเข้ากุ้งแปรรูปจากประเทศไทยเป็นมูลค่า 18,705 ล้านบาท และประเทศญี่ปุ่นนำเข้ากุ้งแปรรูปจากประเทศไทย เป็นมูลค่า 8,524 ล้านบาท ในปี 2546

ตารางที่ 1.1 สถิติการค้าระหว่างประเทศของไทย ปี2536-2547

(มูลค่า: ล้านบาท)					(อัตราการขยายตัว: ร้อยละ)			
ปี	มูลค่าการค้า	ส่งออก	นำเข้า	ดุลการค้า	มูลค่าการค้า	ส่งออก	นำเข้า	ดุลการค้า
2536	2,111,709.0	940,862.6	1,170,846.4	-229,983.8	13.7	14.1	13.3	10.3
2537	2,506,862.0	1,137,601.6	1,369,260.4	-231,658.8	18.7	20.9	16.9	0.7
2538	3,169,901.4	1,406,310.1	1,763,591.3	-357,281.2	26.4	23.6	28.8	54.2
2539	3,243,864.5	1,411,039.3	1,832,825.2	-421,785.9	2.3	0.3	3.9	18.1
2540	3,730,948.6	1,806,685.4	1,924,263.1	-117,577.7	15.0	28.0	5.0	-72.1
2541	4,022,155.8	2,248,089.4	1,774,066.4	474,023.0	7.8	24.4	-7.8	-
2542	4,121,639.3	2,214,248.7	1,907,390.6	306,858.1	2.5	-1.5	7.5	-35.3
2543	5,262,197.9	2,768,064.8	2,494,133.1	273,931.7	27.7	25.0	30.8	-10.7
2544	5,637,049.9	2,884,703.9	2,752,346.1	132,357.8	7.1	4.2	10.4	-51.7
2545	5,698,781.6	2,923,941.4	2,774,840.2	149,101.2	1.1	1.4	0.8	12.7
2546	6,463,938.3	3,326,014.5	3,137,923.8	188,090.7	13.4	13.8	13.1	26.1
2547	7,762,163.5	3,922,410.6	3,839,753.0	82,657.6	20.1	17.9	22.4	-56.1

ที่มา: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยความร่วมมือจากกรมศุลกากร

ตารางที่ 1.2 โครงสร้างสินค้าออกของไทยปี 2536-2547

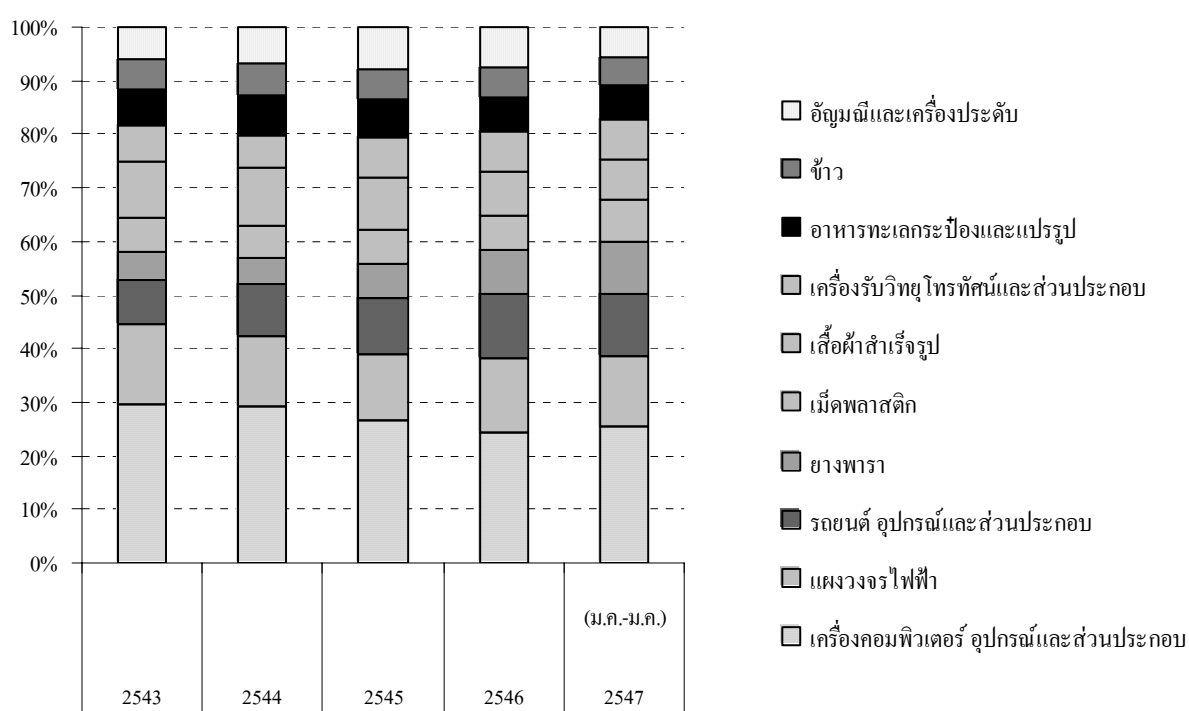
(มูลค่า: ล้านบาท)						
ปี	รวม	สินค้าเกษตรกรรม	สินค้าอุตสาหกรรม	สินค้าอุตสาหกรรม	สินค้าแร่และเชื้อเพลิง	สินค้าอื่นๆ
			การเกษตร	อุตสาหกรรม		
2536	940,862.6	163,322.4	78,172.1	671,879.7	13,483.4	14,005.0
2537	1,137,601.6	193,790.4	95,612.6	827,899.1	12,477.7	7,821.8
2538	1,406,310.1	227,846.1	114,334.9	1,037,861.1	14,287.6	11,980.5
2539	1,411,039.3	226,913.3	126,260.1	1,013,492.8	28,248.7	16,124.5
2540	1,806,685.4	251,658.7	150,939.3	1,305,604.0	50,449.5	48,034.0
2541	2,248,089.4	294,779.7	176,189.2	1,660,795.3	44,273.5	72,051.8
2542	2,214,248.7	265,423.9	172,437.6	1,665,075.9	47,947.9	63,363.4

ตารางที่ 1.2 (ต่อ)

(มูลค่า: ล้านบาท)

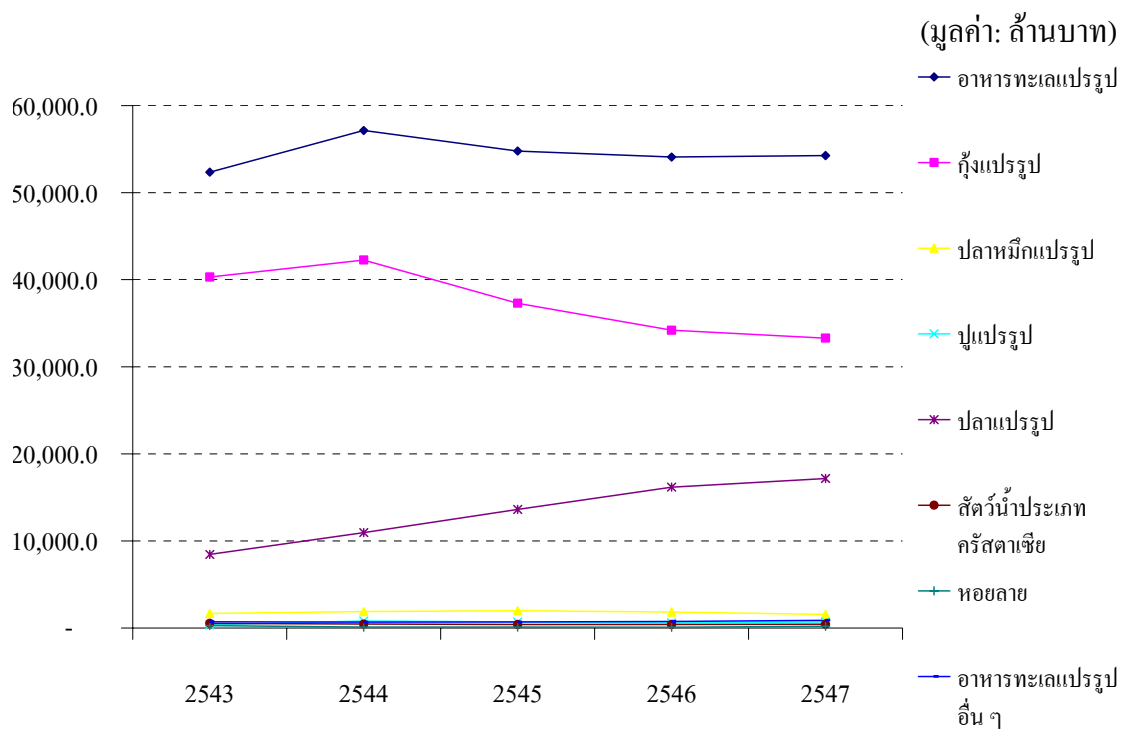
ปี	รวม	สินค้า เกษตรกรรม	สินค้า อุตสาหกรรม การเกษตร	สินค้า อุตสาหกรรม	สินค้าแร่ และ เชื้อเพลิง	สินค้า อื่นๆ
2543	2,768,064.8	291,956.1	187,698.6	2,115,414.0	97,399.0	75,597.1
2544	2,884,703.9	312,527.8	213,492.5	2,171,481.9	90,699.8	96,501.9
2545	2,923,941.4	305,417.5	218,941.6	2,226,390.1	85,905.4	87,286.8
2546	3,326,014.5	366,225.5	247,586.4	2,543,180.5	95,631.4	73,390.7
2547	3,922,410.6	414,859.3	256,153.8	3,041,249.9	148,121.1	62,026.5

ที่มา: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยความร่วมมือจากกรมศุลกากร

ภาพที่ 1.1 สินค้าส่งออกสำคัญ 10 รายการแรกของไทย ปี 2543-2547 (มกราคม)

ที่มา: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยความร่วมมือจากกรมศุลกากร

ภาพที่ 1.2 การส่งออกสินค้าสำคัญของไทย ปี 2544-2547

ที่มา: ประมวลผลโดยสำนักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารและกรมศุลกากร

ตารางที่ 1.3 ประเทศผู้นำเข้ากุ้งแปรรูปจากประเทศไทยปี 2538-2546

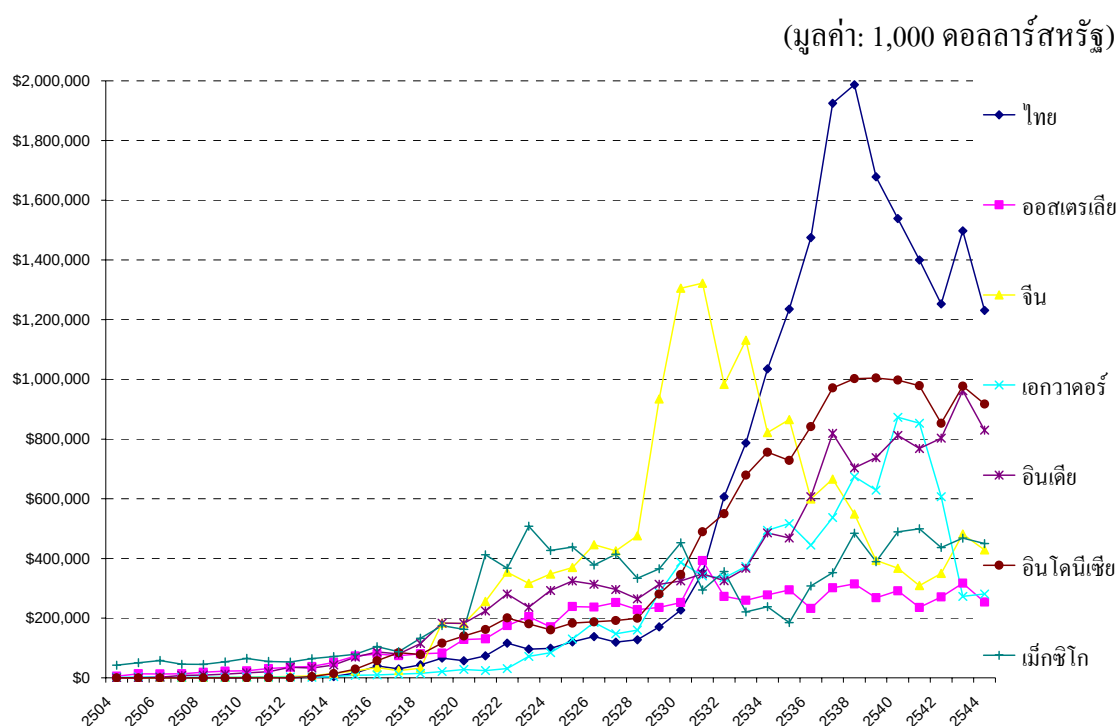
(มูลค่า: ล้านบาท)

ประเทศ	2538	2539	2540	2541	2542	2543	2544	2545	2546
จีน	1,810.0	3,557.2	4,071.9	4,816.6	3,378.3	1,904.0	1,401.0	517.0	690.1
ฮ่องกง	2,391.8	1,930.6	1,632.4	1,147.5	966.1	1,674.5	1,440.6	679.4	508.6
ญี่ปุ่น	18,578.2	12,514.0	12,277.1	12,723.7	10,983.9	13,101.1	11,671.1	9,619.6	8,524.1
เกาหลี	570.1	1,037.9	1,201.7	417.7	787.3	1,129.4	1,282.1	1,111.0	1,670.2
มาเลเซีย	-	-	-	-	-	-	34.2	13.3	24.5
สิงคโปร์	2,912.3	3,129.5	3,452.9	4,793.0	3,473.0	4,308.2	2,655.2	1,535.7	967.1
ไต้หวัน	2,264.7	1,957.5	2,309.3	2,058.5	1,763.9	1,852.1	1,830.4	1,237.0	681.7
สหรัฐอเมริกา	13,540.9	12,092.6	14,516.2	20,559.5	19,653.0	29,098.4	27,245.4	15,547.1	18,705.8
แคนาดา	1,089.4	1,080.2	1,453.8	2,087.3	1,798.2	1,999.4	2,265.2	1,819.3	2,071.10
เบลเยียม	271.3	267.6	173.0	337.5	110.0	126.6	118.6	96.9	41.7
เดนมาร์ก	44.6	-	-	115.9	60.3	73.5	47.7	6.4	-
ฝรั่งเศส	1,616.8	1,542.5	1,197.2	1,477.3	774.9	556.3	496.5	106.1	43.9
เยอรมัน	722.9	536.7	596.4	1,148.3	448.8	355.6	474.3	106.8	60.7
อิตาลี	654.8	439.7	332.6	554.4	143.1	182.4	161.5	25.2	21.6
เนเธอร์แลนด์	270.6	271.9	412.0	714.4	439.5	455.7	509.6	38.5	15.7
สเปน	432.3	332.2	201.3	218.7	-	-	16.7	13.0	10.1
อังกฤษ	767.8	673.4	824.0	1,252.5	597.5	604.9	597.6	143.3	41.8
ออสเตรเลีย	1,277.9	1,193.9	1,727.4	2,479.1	2,194.2	1,701.4	1,407.7	1,016.8	1,067.5
นิวซีแลนด์	107.3	84.7	98.9	163.4	-	-	115.3	145.4	-
สวีเดน	-	-	-	-	655.4	1,004.7	110.0	28.4	56.4
อื่นๆ	953.6	762.6	707.0	1,278.3	655.4	1,004.7	867.4	618.4	748.5

ที่มา: สมาคมอาหารแช่เยือกแข็งไทย

จากข้อมูลการส่งออกของสินค้ากลุ่มอาหารทะเลแปรรูปประเภทกุ้งแปรรูปในตลาดโลก (ภาพที่ 1.3) พบว่ามูลค่าการส่งออกกุ้งแปรรูปในตลาดโลกมีมูลค่ากว่า 406,000 ล้านบาท ในปี 2544 โดยมูลค่าการส่งออกของประเทศไทยมีมูลค่ากว่า 49,000 ล้านบาท โดยก่อนหน้านี้ในปี 2504 ถึง 2515 การส่งออกสินค้ากลุ่มอาหารทะเลแปรรูปประเภทกุ้งแปรรูปประเทศไทยยังไม่ติดอันดับ 1 ใน 10 ของผู้ส่งออกของโลก โดยมีประเทศ เม็กซิโก ออสเตรเลีย และ อินเดีย เป็นผู้ส่งออกอันดับที่ 1 2 และ 3 ตามลำดับ ในช่วงต่อมาในปี 2516 ถึง 2530 ประเทศไทยมีความสามารถในการส่งออกสินค้า

กลุ่มอาหารทะเลแปรรูปประเภทกุ้งแปรรูปได้มากขึ้นติดอันดับ 1 ใน 10 ของผู้ส่งออกทั้งหมดโดยเฉลี่ยอยู่ในอันดับที่ 9 โดยมีประเทศ เม็กซิโก จีน และ อินเดีย เป็นผู้ส่งออกอันดับที่ 1 2 และ 3 ตามลำดับ ส่วนในช่วงปี 2531 ถึง 2544 ประเทศไทยสามารถส่งออกสินค้ากลุ่มอาหารทะเลแปรรูปประเภทกุ้งแปรรูปได้มากขึ้นจนอยู่ในอันดับที่ 1 ได้ถึง 11 ปีติดต่อกัน ตั้งแต่ปี 2534 ถึง 2544 โดยมีคู่แข่งที่สำคัญในปัจจุบันคือประเทศ อินโดนีเซีย จีน อินเดีย และ เอกวาดอร์

ภาพที่ 1.3 มูลค่าการส่งออกของสินค้ากลุ่มอาหารทะเลแปรรูปประเภทกุ้งแปรรูปในตลาดโลกปี 2504-2544

ที่มา: United Nations Statistics Division (COMTRADE) Available: <http://unstats.un.org/unsd/comtrade/dqQuickQuery.aspx>

จากความสามารถในการแข่งขันในสินค้ากลุ่มอาหารทะเลแปรรูปประเภทกุ้งแปรรูปในตลาดโลกของประเทศไทยที่เพิ่มมากขึ้น โดยเห็นได้ชัดจากข้อมูลในช่วงปี 2531 ถึง 2534 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าความสามารถในการแข่งขันของสินค้าประเภทกุ้งแปรรูปได้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นด้วยสาเหตุจากการได้รับการสนับสนุนจากนโยบายภาครัฐที่ให้ความช่วยเหลือ สภาพคู่แข่งใน

ตลาดโลก และที่สำคัญคือ โครงสร้างการผลิตและแปรรูปที่เอื้ออำนวยไม่ว่าจะเป็นด้านปัจจัยแรงงาน และวัตถุดิบภายในและภายนอกประเทศ ต่างๆ

อย่างไรก็ตาม ได้มีการจัดตั้งเขตการค้าเสรี (FTA) แบบทวิภาคีขึ้นมากมายซึ่งประเทศไทยก็เป็นอีกประเทศหนึ่งที่ทำให้ความสำคัญกับการจัดตั้งเขตการค้าเสรีดังกล่าว ซึ่งการจัดตั้งเขตการค้าเสรีนั้นจะมีผลกระทบต่อการค้าระหว่างประเทศของไทยและยังส่งผลต่อความสามารถในการแข่งขันของการส่งออกของสินค้ากลุ่มอาหารทะเลแปรรูปประเภทกุ้งแปรรูปโดยตรง เนื่องจากการจัดตั้งเขตการค้าเสรีนั้นทำให้ไทยมีตลาดการค้าที่เพิ่มขึ้น การจัดตั้งเขตการค้าเสรีนั้นเป็นการเน้นการลดการกีดกันในรูปแบบภาษีนำเข้า ซึ่งการปรับลดการกีดกันจะส่งผลทำให้มูลค่าการค้าระหว่างประเทศสูงขึ้นเป็นอย่างมาก แต่ประเทศไทยก็ต้องประสบปัญหาทางด้านการกีดกันที่ไม่ใช่ภาษีและสภาพการแข่งขันที่เพิ่มขึ้นจากการลดภาษี อีกทั้งประเทศไทยก็ยังอยู่ในสถานการณ์ที่สหรัฐอเมริกาได้กล่าวหาว่าทุ่มตลาด (Dumping) สินค้ากุ้งในประเทศอเมริกาอีกด้วย จึงทำให้การส่งออกกลุ่มสินค้ากลุ่มอาหารทะเลแปรรูปประเภทกุ้งแปรรูปประสบกับสถานการณ์ที่ไม่แน่นอนในการส่งออกไปยังประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นตลาดที่สำคัญของประเทศไทยอีกด้วย

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้นประเทศไทยนั้นได้มีการส่งออกสินค้ากุ้งแปรรูปเป็นอันดับที่ 1 ในตลาดโลกก็จริงแต่มีมูลค่าการส่งออกสินค้ากุ้งแปรรูปลดลง การศึกษาครั้งนี้จึงมุ่งที่จะตอบปัญหาที่ว่าความสามารถในการแข่งขันของการส่งออกสินค้ากุ้งแปรรูปของประเทศไทยนั้นอยู่ในสถานการณ์ใด โดยใช้ข้อมูลในรูปแบบอนุกรมเวลา (Time Series) เพื่อทราบถึงแนวโน้มและความได้เปรียบในการแข่งขันโดยใช้การวิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (Additive Revealed Comparative Advantage: ARCA)

เนื่องจากประเทศไทยนั้นสามารถส่งออกสินค้ากุ้งแปรรูปเป็นอันดับที่ 1 ในตลาดโลกจึงเป็นที่น่าสังเกตว่าความสามารถในการส่งออกสินค้ากุ้งแปรรูปนั้นได้รับการสนับสนุนหรือการคุ้มครองจากรัฐบาลหรือไม่ จึงจำเป็นที่จะทำการศึกษาถึงอัตราการคุ้มครอง (Nominal Protection Coefficient: NPC) ซึ่งจะช่วยให้ทราบได้ว่า รัฐบาลมีการคุ้มครองผู้ผลิตหรือไม่ อย่างไร

นอกจากนั้นการสนับสนุนหรือการคุ้มครองต่างๆจากภาครัฐบาลที่ส่งผลกระทบต่อความสามารถในการส่งออกแล้วยังมีปัจจัยอื่นๆที่มีผลการกำหนดความสามารถในการส่งออกสินค้ากุ้งแปรรูปที่ควรจะนำมาพิจารณา ได้แก่ อัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริง (Real Exchange Rate) และอัตรา

ค่าจ้างที่แท้จริง (Real wage) ดังนั้น ในการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดความสามารถในการแข่งขันของการส่งออกกุ้งแปรรูปจะใช้สมการถดถอยแบบหลายตัวแปร (Multiple Regression) เพื่อทราบว่าปัจจัยใดบ้างที่มีผลต่อการกำหนดความสามารถในการแข่งขันของการส่งออกมากน้อยเพียงใด

ในส่วนของผู้ประกอบการในประเทศไทยนั้นมีทั้งหมด 159 โรงงาน สมาคมอาหารแช่เยือกแข็ง: TFFA Directory, 2547) โดยขนาดของโรงงานแบ่งออกเป็น 3 ขนาดตามจำนวนแรงงาน คือ โรงงานขนาดเล็กมีแรงงานน้อยกว่า 1,000 คน มีจำนวน 127 โรงงาน โรงงานขนาดกลางมีแรงงานตั้งแต่ 1,000 ขึ้นไปไม่เกิน 2,000 คน มีจำนวน 16 โรงงาน โรงงานขนาดใหญ่มีแรงงานเกิน 2,000 คน มีจำนวน 16 โรงงาน เนื่องจากขนาดโรงงานที่น่าสนใจและจะทำการศึกษาในครั้งนี้จะเป็นโรงงานขนาดกลาง เพราะโรงงานขนาดกลางนั้นเป็นโรงงานที่มีความยืดหยุ่นและคล่องตัวกว่าโรงงานขนาดอื่นๆ จากการใช้เครื่องจักรและอุปกรณ์ที่สามารถเคลื่อนย้ายได้ทำให้สามารถเพิ่มและลดปริมาณการผลิตได้ตามสถานการณ์ตลาด ดังนั้นการศึกษานี้จึงทำการศึกษาค่าเสียโอกาสในการใช้ต้นทุนทรัพยากรภายในประเทศ (Domestic Resource Cost: DRC) เป็นการวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันที่เกิดขึ้นจากการใช้ปัจจัยการผลิตจากภายนอกและภายในประเทศของโรงงานขนาดกลาง เปรียบเทียบ 2 ช่วงเวลาในปี 2546 และ 2547 เพื่อที่จะตอบปัญหาว่าแท้จริงแล้วความสามารถในการแข่งขันที่มีอยู่ของโรงงานขนาดกลางนั้น เป็นผลมาจากสาเหตุใดซึ่งเกิดจากการใช้ทรัพยากรภายในหรือภายนอกประเทศ ซึ่งจะเป็นแนวทางในการส่งเสริมการส่งออกสินค้ากลุ่มอาหารทะเลแปรรูปประเภทกุ้งแปรรูปให้สามารถแข่งขันในตลาดโลกได้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาถึงสภาพโดยทั่วไปของการผลิต การตลาด และการส่งออกกลุ่มอาหารทะเลแปรรูปประเภทกุ้งแปรรูปของประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยจากการส่งออกกลุ่มอาหารทะเลแปรรูปประเภทกุ้งแปรรูปโดยใช้ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (Additive Revealed Comparative Advantage: ARCA)

3. เพื่อศึกษาความสามารถในการแข่งขันของการส่งออกกลุ่มอาหารทะเลแปรรูปประเภท กุ้งแปรรูปของประเทศไทย โดยพิจารณาจากต้นทุนการใช้ทรัพยากรภายในประเทศ (Domestic Resource Cost: DRC)

4. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการแข่งขันของการส่งออกกลุ่มอาหาร ทะเลแปรรูปประเภทกุ้งแปรรูปของประเทศไทย โดยใช้สมการถดถอยแบบหลายตัวแปร (Multiple Regression)

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงลักษณะโดยทั่วไปทางเศรษฐกิจของการส่งออกกลุ่มอาหารทะเลแปรรูป ประเภทกุ้งแปรรูปของประเทศไทยว่ามีลักษณะของธุรกิจและวิธิตลาดจากปัจจัยการผลิตหลักจนถึง การส่งออก

2. ทั้งภาครัฐและเอกชนได้ทราบถึงแนวโน้มความได้เปรียบในการส่งออกกลุ่มอาหาร ทะเลแปรรูปประเภทกุ้งแปรรูปของประเทศไทยว่ามีทิศทางเป็นอย่างไรในตลาดโลก เพื่อเตรียมตัว ในการตั้งรับสถานการณ์ในอนาคตให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3. การบอกถึงความสามารถในการแข่งขันของการส่งออกกลุ่มอาหารทะเลแปรรูป ประเภทกุ้งแปรรูปของประเทศไทยนั้นมาจากการใช้ทรัพยากรภายในหรือภายนอกประเทศ หรือ จากการสนับสนุนของภาครัฐที่มีอยู่ เพื่อเป็นประโยชน์แก่ภาคเอกชนในการวางแผนและพัฒนา กลยุทธ์ในการส่งออกของกลุ่มอาหารทะเลแปรรูปประเภทกุ้งแปรรูปของประเทศไทย เป็นการรักษา และเพิ่มขีดความสามารถและความได้เปรียบของประเทศไทยไว้

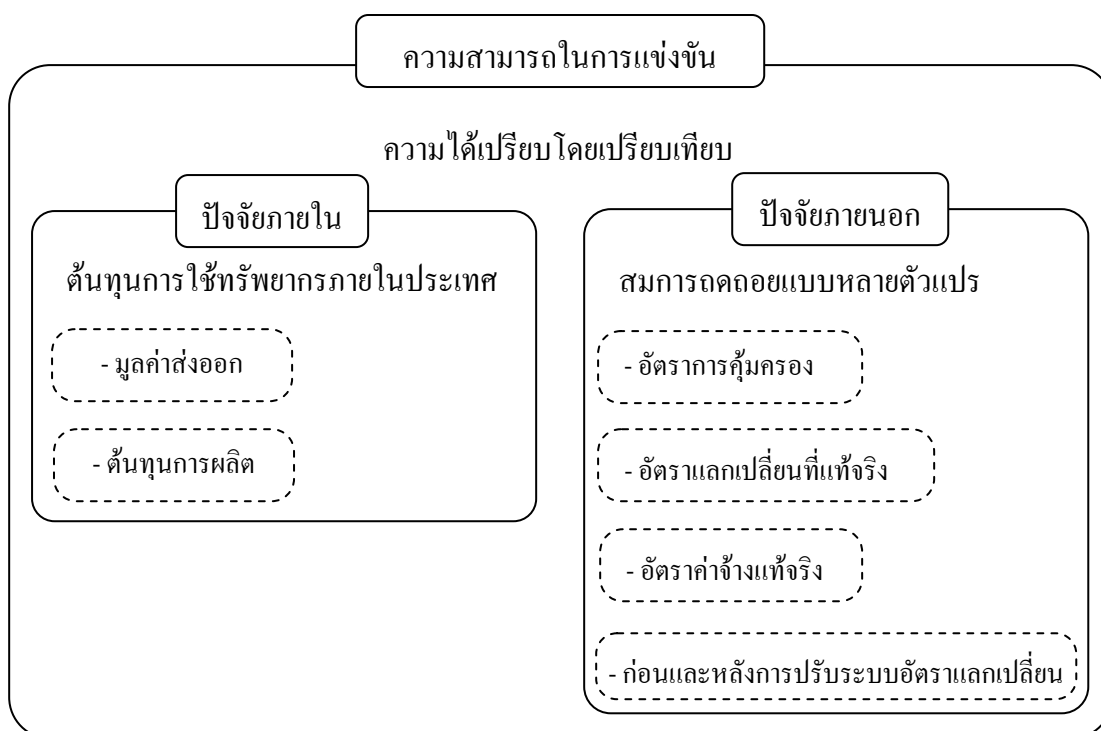
4. ในส่วนของภาครัฐนั้นสามารถนำข้อมูลไปใช้ในการวิเคราะห์ปัจจัยต่างๆที่เป็นปัญหา และอุปสรรคของการส่งออกกลุ่มอาหารทะเลแปรรูปประเภทกุ้งแปรรูป และการวางแผนส่งเสริม เพื่อให้ประเทศไทยได้มีความสามารถในการแข่งขันได้มากขึ้น

ขอบเขตการศึกษา

การวิเคราะห์ในครั้งนี้จะทำการวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันการส่งออกกลุ่มอาหารทะเลแปรรูปประเภทกุ้งแปรรูปเพื่อการส่งออกของประเทศไทยโดยจะพิจารณาอาหารทะเลแปรรูปประเภทกุ้งแปรรูป เช่น กุ้งสดแช่แข็ง รวมถึงกุ้งแปรรูปในลักษณะที่ทำให้สุกแล้วแช่แข็ง เช่น กุ้งชุบแป้งทอด ลูกชิ้นกุ้ง ทอดมันกุ้ง เพื่อการส่งออกในส่วนของผู้ประกอบการ ซึ่งเป็นผู้ผลิตเพื่อการส่งออกในประเทศ โดยใช้ข้อมูลในช่วงปี 2511 ถึง 2544 ข้อมูลต้นทุนจากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการโรงงานขนาดกลางในช่วงปี 2546 ถึงปี 2547 United Nations Statistics Division (COMTRADE) และหน่วยงานราชการอื่นๆ

วิธีการศึกษา

ความได้เปรียบในการแข่งขัน (Competitive) ของประเทศนั้นหมายถึงประเทศนั้นสามารถทำกำไรจากการขายสินค้าในตลาดโลกได้หรือมีอำนาจในการกำหนดราคาสินค้าภายในหรือภายนอกประเทศได้ซึ่งแตกต่างจากความสามารถในการแข่งขัน (Competitiveness) ของประเทศนั้นหมายถึงความสามารถในการควบคุมต้นทุนการผลิตได้หรือมีการใช้ต้นทุนที่ต่ำกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับตนเองโดยใช้ต้นทุนโดยเปรียบเทียบเป็นตัววัดความสามารถในการแข่งขันโดยประเทศที่มีต้นทุนที่ต่ำกว่าจะมีความสามารถในการแข่งขันที่มากกว่าโดยความสามารถในการแข่งขัน นั้นเป็นเพียงส่วนหนึ่งที่นำมาพิจารณาซึ่งแหล่งที่มาของความสามารถในการแข่งขันของการศึกษาครั้งนี้ (ภาพที่ 1.3) มีด้วยกัน 2 ส่วน ดังนี้

ภาพที่ 1.4 กรอบแนวคิดในการศึกษา

ความได้เปรียบในการแข่งขัน (Competitive) สามารถวัดได้โดยการใช้ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (Additive Revealed Comparative Advantage: ARCA) เป็นการวัดความได้เปรียบในการแข่งขันในภาพรวมเท่านั้นซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 2 ส่วนด้วยกันคือ

1. โครงสร้างต้นทุน (ปัจจัยภายใน) สามารถใช้ต้นทุนการใช้ทรัพยากรภายในประเทศ (Domestic Resource Cost: DRC) ในการวิเคราะห์ถึงสาเหตุของความสามารถในการแข่งขันและเป็นการยืนยันผลว่าความได้เปรียบในการแข่งขันนั้นได้มาจากปัจจัยภายในจริงหรือไม่

2. ผลกระทบภายนอก (ปัจจัยภายนอก) สามารถใช้การวิเคราะห์สมการถดถอยแบบหลายตัวแปร (Multiple Regression Analysis) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยภายนอกต่างๆคือ อัตราการคุ้มครอง (nominal protection coefficient: NPC) อัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริง (Real Exchange Rate: RER) อัตราค่าจ้างที่แท้จริง (Real wage: WAGE) และ ตัวแปรคุณภาพก่อนและหลังวิกฤตการณ์ค่าเงินบาทลอยตัว (CRISIS)

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) ประกอบด้วยข้อเท็จจริงและความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการซึ่งใช้ในการวิเคราะห์ต้นทุนการใช้ทรัพยากรภายในประเทศ (Domestic Resource Cost: DRC) โดยจะทำการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการ ขนาดกลาง โดยข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์จะแยกประเภทสินค้า 3 ประเภทมีดังนี้

1.1.1 ปัจจัยการผลิตขั้นพื้นฐาน ได้แก่ ที่ดิน แรงงาน ทุน ผู้ประกอบการ

1.1.2 ผลผลิต (Output) ซึ่งประกอบไปด้วยข้อมูลราคาส่งออกของผู้ผลิตที่ไม่รวมค่าขนส่งจากประเทศต้นทางไปยังปลายทาง (Free On Board: F.O.B) และปริมาณผลผลิต

1.1.3 ปัจจัยการผลิต (Input) ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยการผลิตที่สามารถค้าต่างประเทศได้ (Tradable Goods) และปัจจัยการผลิตที่ไม่สามารถค้าต่างประเทศได้ (Non-Tradable Goods)

1.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) ประกอบด้วย มูลค่าและระดับราคาการส่งออกกลุ่มอาหารทะเลแปรรูปประเภทกุ้งแปรรูปของประเทศไทยและของโลกซึ่งได้มาจากการรวบรวมจากหน่วยงานราชการ กรมศุลกากร องค์การระหว่างประเทศ เช่น องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (Food and Agriculture Organization of the United Nations: FAO) United Nation Statistics Division Commodity Trade Statistic Database (COMTRADE) เพื่อทำการวิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (Additive Revealed Comparative Advantage: ARCA) อัตราการคุ้มครอง (Nominal Protection Coefficient: NPC) และอัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริง (Real Exchange Rate: RER) โดยใช้ข้อมูลระหว่าง ปี 2511 – 2544 และข้อมูลจากการรวบรวมเอกสารงานวิจัย บทความอื่นๆที่เกี่ยวข้อง

2. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) เป็นการวิเคราะห์ถึงสภาพทั่วไปของการผลิต การตลาด และการส่งออกของกลุ่มอาหารทะเลแปรรูปประเภทกุ้งแปรรูปของประเทศไทยจากข้อมูลทางสถิติ และการสัมภาษณ์ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ข้อที่ 1

2.2 การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) จากกรอบความคิดในการศึกษาที่กล่าวมานั้นสามารถอธิบายขั้นตอนในการศึกษาได้ตามขั้นตอนดังนี้

2.2.1 เพื่อตอบปัญหาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ความได้เปรียบในการแข่งขันของประเทศไทยในการส่งออกกลุ่มอาหารทะเลแปรรูปประเภทกุ้งแปรรูปวิเคราะห์โดยใช้ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (Additive Revealed Comparative Advantage: ARCA) โดยใช้ข้อมูล 19 ปีในการวิเคราะห์ลักษณะแนวโน้มของการส่งออกของกลุ่มอาหารทะเลแปรรูปประเภทกุ้งแปรรูปของประเทศไทย

2.2.2 เพื่อตอบปัญหาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ความสามารถในการแข่งขันว่าความได้เปรียบในการแข่งขันที่ประเทศไทยมีอยู่นั้นมีสาเหตุมาจากการใช้ต้นทุนการใช้ทรัพยากรภายในประเทศมากน้อยเพียงใดโดยวิเคราะห์ต้นทุนการใช้ทรัพยากรภายในประเทศ (Domestic Resource Cost: DRC) จากข้อมูลในช่วงปี 2546 ถึงปี 2547

2.2.3 การคำนวณค่าอัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริง จากอัตราแลกเปลี่ยนทางการ (Official Exchange Rate: OER) อัตราส่วนที่ใช้ในการแปลงราคาภายในประเทศให้สะท้อนถึงราคาที่แท้จริง (Standard Conversion Factor: SCF)

2.2.4 เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดความสามารถในการแข่งขัน ของการส่งออกกลุ่มอาหารทะเลแปรรูปประเภทกุ้งแปรรูปของประเทศไทยโดยวิเคราะห์สมการถดถอยแบบหลายตัวแปร (Multiple Regression Analysis) ซึ่งตัวแปรที่นำมาวิเคราะห์คือ ดัชนีตัวชี้วัดความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (Additive Revealed Comparative Advantage: ARCA) อัตราการคุ้มครอง (Nominal Protection Coefficient: NPC) อัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริง (Real Exchange Rate: RER) อัตราค่าจ้างที่แท้จริง (Real Wage: WAGE) ตัวแปรคุณภาพก่อนและหลังการปรับระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบคงที่ (Fixed exchange rate system) เป็นแบบลอยตัว (Floating exchange rate system) โดยที่ 0: ก่อนปรับระบบอัตราแลกเปลี่ยน และ 1: หลังปรับระบบอัตราแลกเปลี่ยน